Financira
Evropska unija

EMN
European Migration Network

Otroci migranti, ločeni od staršev

Informator Evropske migracijske mreže

Januar 2026

Izjava o omejitvi odgovornosti

Ta informator je pripravila Evropska migracijska mreža (EMN), ki jo sestavljajo nacionalne kontaktne točke EMN (NKT EMN) v državah članicah EMN (države članice EU razen Danske) in državah opazovalkah (NO, GE, MD, UA, ME, AM, RS, MK, AL) ter Evropska komisija, pri delu pa jo podpira izvajalec storitev EMN.

Informator ne odraža nujno mnenj in stališč Evropske komisije, izvajalca storitev EMN ali NKT EMN, prav tako jih njegove ugotovitve ne zavezujejo. Evropska komisija, izvajalec storitev EMN in NKT EMN tudi nikakor niso odgovorni za kakršno koli uporabo navedenih informacij.

Pojasnilo

Informator je bil pripravljen na podlagi nacionalnih prispevkov 24 NKT EMN (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, NL, PL, PT, SE, SI, SK), zbranih z ad hoc poizvedbo, ki so jo NKT EMN oblikovale, da bi v čim večji meri zagotovile primerljivost. Informacije v tej publikaciji se nanašajo na stanje v navedenih državah članicah EMN do septembra 2025.

Objavljeno

Januar 2026

Evropska migracijska mreža (EMN), »Otroci migranti, ločeni od staršev«, [datum], [URL].

Več informacij

Spletna stran EMN: http://ec.europa.eu/emn
Stran EMN na LinkedInu: https://www.linkedin.com/company/european-migration-network
Račun EMN na omrežju X: https://twitter.com/emnmigration
Kanal EMN na YouTubu: https://www.youtube.com/@EMNMigration

Ikone: Freepik, www.flaticon.com in vecteezy.com. Naslovna slika: iStockphoto.

1. KLJUČNE UGOTOVITVE

- Od 24 držav članic EMN, ki so odgovorile,[1] so Francija, Grčija in Španija navedle, da njihova zakonodaja vsebuje posebne določbe za otroke, ki se štejejo za »ločene«, torej jih ne spremljajo niti odrasli starši niti zakoniti skrbniki.
- Dvanajst držav, vključno s tremi, ki posebej urejajo položaj ločenih otrok, je navedlo, da njihova zakonodaja dejansko omogoča, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot odgovorne za ločenega otroka, ki ga spremljajo. Odgovornost lahko obsega razmeroma neformalno in začasno skrb oziroma varstvo ali bolj formalno in dolgotrajno skrbništvo. Dvanajst držav takšne možnosti ne predvideva.
- Osemnajst držav, vključno s tremi, ki posebej urejajo položaj ločenih otrok, je navedlo, da njihova zakonodaja dejansko omogoča, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot zastopniki ločenega otroka, ki ga spremljajo.

Od teh je 16 držav navedlo, da nacionalna zakonodaja spremljajočim odraslim osebam omogoča, da zaprosijo za dolgotrajno ali začasno skrbništvo oziroma za zastopanje, na primer za podporo mladoletniku v azilnem postopku. Šest držav takšne možnosti ne predvideva.

- Petnajst držav članic EMN je opisalo uporabo ad hoc in neformalnih ureditev, s katerimi zagotavljajo, da lahko ločeni otroci in spremljajoče odrasle osebe med azilnim postopkom ohranjajo tesen odnos.
- Samo Grčija je navedla, da zbira oziroma ima posebne podatke o številu ločenih otrok, ki so v zadnjih petih letih prispeli na njeno ozemlje, da bi zaprosili za azil. Države, ki so pojasnile razloge za pomanjkanje podatkov, so navedle, da zbirajo podatke o mladoletnikih brez spremstva, vendar ne razlikujejo med ločenimi otroki in drugimi kategorijami mladoletnikov brez spremstva.

2. OZADJE IN OKVIR

Na področju migracij in azila v EU so »ločeni otroci« otroci migranti, ki na ozemlje EU prispejo v spremstvu odraslih oseb, ki niso njihovi starši ali zakoniti skrbniki, na primer sorodnikov ali drugih, nesorodnih odraslih oseb, ki jih poznajo in nimajo priznanih pravic do skrbi zanje in njihovega zastopanja.

Azilno pravo EU ne opredeljuje »ločenih otrok«, temveč se opira na opredelitev iz 8. točke Splošnega komentarja št. 6 Odbora OZN za otrokove pravice (2005)[2] o obravnavi otrok brez spremstva in ločenih otrok zunaj njihove izvorne države: »Ločeni otroci so otroci, kot so opredeljeni v 1. členu Konvencije, ki so bili ločeni od obeh staršev ali od osebe, ki je pred tem po zakonu ali običajih prvenstveno skrbela zanje, vendar ne nujno tudi od drugih sorodnikov. Mednje zato lahko sodijo otroci, ki jih spremljajo drugi odrasli družinski člani.« Čeprav ta opredelitev ne vključuje nesorodnih odraslih oseb, ki jih je otrok morda spoznal in se z njimi povezal na migracijski poti, gre v azilnem okviru EU za pomembno okoliščino, ki jo je treba upoštevati in obravnavati v okviru pojma »ločeni otroci«.

Položaj »ločenih otrok« se jasno razlikuje od položaja »običajnih« mladoletnikov brez spremstva, ki na ozemlje EU prispejo brez odrasle osebe, ki bi skrbela zanje. Če pa odrasle osebe, ki spremljajo otroke ob prihodu in skrbijo zanje, po pravu ali praksi države članice EU nimajo priznanih pooblastil za zastopanje, se otroci pravno štejejo za »mladoletnike brez spremstva« za namene azilnega prava EU. V skladu s členom 2(l) Direktive o pogojih (2011/95/EU)[3] je »mladoletnik brez spremstva« »[…] mladoletnik, ki prispe na ozemlje držav članic brez spremstva odrasle osebe, ki je zanj odgovorna v skladu z zakonom ali s prakso zadevne države članice, dokler takšna oseba dejansko ne začne skrbeti zanj; vključuje tudi mladoletnika, ki ostane brez spremstva po vstopu na ozemlje držav članic.« Enaka opredelitev je bila določena v Direktivi 2013/32/EU (veljavna direktiva o azilnih postopkih)[4] in Direktivi 2013/33/EU (direktiva o pogojih za sprejem)[5] ter se ohranja v zakonodaji, ki sestavlja pakt o migracijah in azilu (v nadaljnjem besedilu: pakt).[6]

Tako veljavna zakonodaja o skupnem evropskem azilnem sistemu (SEAS) kot zakonodaja pakta razlikujeta med pojmom »zastopnik« in pojmom odrasle osebe, ki je »odgovorna« za skrb za otroka. V okviru zakonodaje pakta se »odgovorna« odrasla oseba šteje za »družinskega člana«, »zastopnik« pa mora biti ustrezno usposobljen (imeti mora potrebno raven spretnosti in strokovnega znanja za zastopanje otroka v azilnem postopku), preverjen, deležen stalnega ustreznega usposabljanja itd. Obvezne zahteve za imenovanje »zastopnika« v zakonodaji pakta (usposobljenost, preverjanje, usposabljanje) pomenijo spremembo v primerjavi z veljavno zakonodajo SEAS, ki takšnih zahtev ne določa, razen za zastopnike, ki

1 Opomba bralcu: ključne ugotovitve povzemajo glavne informacije iz publikacije. Zaradi lažjega branja ne vsebujejo opomb. Države članice EMN, navedene v ključnih ugotovitvah, so podrobno naštete v ustreznih poglavjih.
2 Odbor OZN za otrokove pravice (CRC), Splošni komentar št. 6 (2005): Obravnava otrok brez spremstva in ločenih otrok zunaj njihove izvorne države, https://www.refworld.org/legal/general/crc/2005/en/38046, dostop 7. oktobra 2025.
3 Direktiva 2011/95/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. decembra 2011 o standardih glede pogojev, ki jih morajo izpolnjevati državljani tretjih držav ali osebe brez državljanstva, da so upravičeni do mednarodne zaščite, glede enotnega statusa beguncev ali oseb, upravičenih do subsidiarne zaščite, in glede vsebine te zaščite (prenovitev), https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/95/oj/eng, dostop 9. oktobra 2025.
4 Direktiva 2013/32/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o skupnih postopkih za priznanje ali odvzem mednarodne zaščite (prenovitev), https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/32/oj/eng, dostop 9. oktobra 2025.
5 Direktiva 2013/33/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o standardih za sprejem prosilcev za mednarodno zaščito (prenovitev), https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/33/oj/eng, dostop 8. oktobra 2025.
6 Evropska komisija, »Zakonodajni akti na kratko«, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum/legislative-files-nutshell_en, dostop 7. oktobra 2025.

pomagajo mladoletnikom brez spremstva v dublinskih postopkih.

Odrasle osebe, ki spremljajo »ločene otroke«, so tudi same migranti in otrokom med sicer travmatično izkušnjo migracij ali prisilne razselitve običajno pomenijo pomembno pozitivno oporo in podporo. Vendar se lahko pojavijo tudi okoliščine, v katerih je otrok vpleten v nezakonite dejavnosti spremljajočih odraslih oseb (trgovina z ljudmi, tihotapljenje). Ali je odnos za otroka koristen ali škodljiv, je mogoče ugotoviti le z oceno največje koristi otroka. V nekaterih državah članicah so bile oblikovane zakonske ali ad hoc rešitve, ki otrokom zagotavljajo ustrezno zaščito ter hkrati omogočajo ohranitev odnosa s spremljajočimi odraslimi osebami, kadar je to v največjo korist otroka.

V okviru priprav na začetek veljavnosti zakonodaje pakta je pomembno pridobiti posodobljene in primerljive informacije o tej posebni kategoriji otrok brez spremstva, torej »ločenih otrok«, in o tem, kako se njihove potrebe po zaščiti trenutno obravnavajo v državah članicah EMN. Obravnava odnosa med ločenimi otroki in spremljajočimi odraslimi osebami pomembno vpliva na pogoje za sprejem, procesna jamstva in pomoč, ki so jih deležni v različnih vrstah azilnih postopkov po paktu (redni, pospešeni in postopki na meji).

Ta informator ad hoc poizvedbe (AHQ) podaja pregled položaja ločenih otrok v državah članicah in državah opazovalkah EMN, vključno z oceno njihovih potreb po zaščiti. Obravnava samo »ločene otroke« in ne mladoletnikov brez spremstva na splošno. Prav tako ne zajema ukrajinskih otrok ali skupin otrok, ki so v EU prispeli v spremstvu zastopnika, imenovanega po ukrajinskem pravu, in katerega pooblastilo za zastopanje morajo države članice EU priznati.

3. GLAVNE UGOTOVITVE

3.1. Posebne določbe za ločene otroke

Od 24 držav članic EMN, ki so odgovorile,[7] so tri države[8] navedle, da njihova zakonodaja vsebuje posebne določbe za otroke, ki se štejejo za »ločene« v smislu prejšnjega poglavja (torej jih ne spremljajo niti odrasli starši niti zakoniti skrbniki).

V Grčiji nacionalna zakonodaja »mladoletnika, ločenega od družine« oziroma »ločenega mladoletnika« opredeljuje kot mladoletnika, ki v Grčijo prispe brez spremstva osebe, ki izvaja starševsko skrb, ali druge osebe, ki ji je bila ta skrb zaupana v skladu z zakonom, vendar ga spremlja odrasli sorodnik, ki zanj dejansko skrbi.[9] Tako kot mladoletnikom brez spremstva se tudi ločenim otrokom zagotavljajo skrbniške storitve v skladu z grškim nacionalnim sistemom skrbništva.[10] Španska zakonodaja[11] prav tako predvideva možnost, da mladoletnik v Španijo vstopi nedovoljeno z družinskim članom, ki ni njegov starš, ali z nesorodno odraslo osebo.

V Franciji zakonodaja določa, da se ločeni otroci, za katere spremljajoča odrasla oseba ni izrazila pripravljenosti prevzeti odgovornosti in ji ta ni bila dodeljena, po francoskem pravu načeloma štejejo za mladoletnike brez spremstva.[12] Mladoletniki brez spremstva (vključno z ločenimi otroki) se praviloma zaupajo v odgovornost in varstvo javnih organov, in sicer predsednika departmajskega sveta.[13] Pri ločenem mladoletniku, ki ga spremlja odgovorna odrasla oseba, pa mora predsednik departmajskega sveta oceniti ogroženost oziroma tveganje za ogroženost otroka[14] ter glede na okoliščine bodisi dovoliti, da mladoletnik ostane v skrbi odrasle osebe, bodisi zadevo predati državnemu tožilstvu zaradi odreditve začasne namestitve v zavetišče.

Med državami brez posebnih določb[15] so vse, ki so predložile dodatne informacije,[16] izrecno navedle, da se ločeni otroci običajno uvrščajo v širšo kategorijo mladoletnikov brez spremstva. Ciper je navedel, da nima pravnega okvira za priznavanje odnosov z odraslimi osebami, nastalih med migracijami, štiri države[17] pa vse otroke, ki prispejo brez zakonitega skrbnika, obravnavajo kot mladoletnike brez spremstva.

3.2. Določbe o vlogi spremljajočih odraslih oseb kot odgovornih oseb

Dvanajst držav,[18] vključno s tremi, ki posebej urejajo položaj ločenih otrok,[19] je navedlo, da njihova zakonodaja dejansko omogoča, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot odgovorne za ločenega otroka, ki ga spremljajo. Odgovornost lahko obsega razmeroma neformalno in začasno skrb oziroma varstvo[20] ali bolj formalno

7 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SI, SE, SK.
8 EL, ES, FR.
9 1. člen zakona št. 4939/2022.
10 Člen 66(A) zakona št. 4939/2022.
11 Resolución de 13 de octubre de 2014, de la Subsecretaría, s katero je objavljen sporazum o potrditvi Okvirnega protokola o nekaterih ukrepih v zvezi s tujimi mladoletniki brez spremstva (PMMENA).
12 Člen R. 221-11 zakonika o socialnem varstvu in družini (CASF).
13 Člen L.227-1 zakonika o socialnem varstvu in družini.
14 Člen L.226-3 zakonika o socialnem varstvu in družini.
15 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SE, SI, SK.
16 BE, CY, EE, FI, HR, HU, IE, IT, NL, PL, SE, SK.
17 EE, FI, HR, NL.
18 CZ, DE, EL, EE, ES, FR, LU, LV, NL, PL, PT, SK.
19 EL, ES, FR.
20 CZ, EL, ES, FR, PT.

in dolgotrajno skrbništvo.[21] Tri države[22] so izrecno navedle zahtevo, da morajo biti spremljajoče odrasle osebe bližnji ali daljni sorodniki (glej tudi okvirček 1). Štiri države[23] so navedle, da sorodstveno razmerje ni nujni pogoj, pet drugih držav[24] pa značilnosti zastopnika ni podrobneje opredelilo.

V dvanajstih državah[25] zakonodaja ne omogoča, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot odgovorne za ločenega otroka, ki ga spremljajo. Na Finskem se lahko otroci, ki jih spremlja brat ali sestra, starejši od 18 let, do preveritve njihovega sorodstvenega razmerja namestijo v isti sprejemni center. Na Cipru lahko skrbništvo nad mladoletnikom brez spremstva, torej tudi nad ločenim otrokom, prevzame le država, drugih določb, ki bi urejale spremljajoče odrasle osebe, pa ni. Na Hrvaškem, kjer organi socialnega varstva vse otroke migrante, ki jih spremljajo odrasle osebe, ki niso njihovi starši, štejejo za mladoletnike brez spremstva, imenujejo posebnega skrbnika, ki je usposobljen za delo z otroki in nima nasprotja interesov z otrokom.

Odgovorne osebe, ki zagotavljajo skrb in varstvo

Pet držav EMN[26] je navedlo možnost, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot odgovorne za ločenega otroka, ki ga spremljajo, v vlogi osebe, ki zagotavlja skrb oziroma varstvo.

V Španiji lahko pristojni organi (sodišče ali služba za varstvo mladoletnikov avtonomne skupnosti) spremljajočim odraslim osebam priznajo takšno vlogo. Okvirni protokol o nekaterih ukrepih v zvezi s tujimi mladoletniki brez spremstva (PMMENA) določa, da kadar spremljajoča oseba svojega razmerja z mladoletnikom ne more dokazati z dokumenti ali drugimi sredstvi, z njo usposobljeno osebje nacionalne policije opravi ločen razgovor, da razjasni njen položaj, odločitev za migracijo ter vez in razmerje z mladoletnikom. Glede na vrsto priznanega zastopanja ima lahko odrasla oseba določene obveznosti in dolžnosti do mladoletnika.

Okvirček 1: Imenovanje odgovornih oseb v Grčiji

Po presoji primernosti in ob upoštevanju največje koristi otroka lahko tožilec, pristojen za dodelitev skrbništva, vsakodnevno skrb za mladoletnika brez spremstva zaupa odraslemu sorodniku do tretjega kolena (npr. prastaršem, pravnukom, nečakinjam, nečakom, stricem, tetam itd.) ali drugi primerni nesorodni odrasli osebi.[27] Ta oseba se razlikuje od zakonitega skrbnika, ki je odgovoren za zastopanje mladoletnika in ga prav tako imenuje tožilec. Pri imenovanju odgovorne osebe se upošteva mnenje mladoletnika, oceni razmerje med mladoletnikom in odraslo osebo ter preveri, ali ima oseba dovoljenje za stalno ali začasno prebivanje, ali soglaša s skrbjo za mladoletnika in ali je zanjo sposobna. Upošteva se ocena največje koristi otroka ali socialno poročilo, ki ga pripravi skrbnik, služba za sprejem in identifikacijo ali drug pristojni organ oziroma organ za varstvo otrok. Če je oseba določena kot odgovorna za ločenega otroka, otrokov skrbnik spremlja dobrobit mladoletnika in kakovost oskrbe, ki jo prejema. Skrb mora vključevati ustrezno nastanitev, zdravo prehrano, ustrezna in dostojna oblačila, osebno in vsakodnevno higieno, pripravo na šolanje ter spodbujanje pozitivnega vedenja.

Francija določa, da se spremljajočim odraslim osebam lahko zaupa skrb za ločene otroke, če takšno željo izrazijo sodniku za mladoletnike. Odgovornost lahko obsega le vzgojno pomoč ali širše, dolgotrajno prostovoljno rejništvo, ki se lahko odobri le, kadar je v največjo korist otroka in po temeljiti oceni njegovega položaja. Na Poljskem zakonodaja omogoča, da se za odgovorno osebo imenuje odrasli sorodnik (npr. stari starši, odrasli bratje ali sestre, strici ali tete).

Čeprav portugalska zakonodaja nima posebnih določb za ločene otroke, vsebuje pravila, ki omogočajo uradno priznanje spremljajočih odraslih oseb kot odgovornih zanje. Otrok ali mlada oseba se lahko zaupa v skrb osebi, ki sicer ni njen družinski član, vendar je z njo vzpostavila odnos medsebojne čustvene navezanosti. Pri tem se vedno upošteva načelo največje koristi otroka. Ukrep lahko spremljata psihosocialna podpora in po potrebi finančna pomoč, vendar je praviloma le začasen in je namenjen predvsem umiku otroka iz morebitnih nevarnih okoliščin.

Odgovorne osebe v vlogi formalnih skrbnikov

Osem držav EMN[28] je navedlo možnost, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot odgovorne za ločenega otroka, ki ga spremljajo, v obliki bolj formalnega in dolgotrajnega skrbništva. Ker skrbništvo vključuje tudi zastopanje, so nekateri od teh primerov obravnavani tudi v poglavju 3.3.

Na Nizozemskem lahko v skladu z nizozemskim civilnim zakonikom vsaka odrasla oseba sodnika za mladoletnike zaprosi, da jo imenuje za zakonitega skrbnika ločenega otroka. Sodnik za mladoletnike je pristojen za presojo takšne prošnje. V praksi pa je teh prošenj malo, zato je večina otrok pod neodvisnim skrbništvom, pogosto nevladne organizacije, fundacije Nidos.[29] V Nemčiji je družinsko sodišče pristojno za odreditev skrbništva, izbiro skrbnika in njegovo formalno

21 CZ, DE, EE, IT, LU, LV, NL, PT, SK.
22 EL, LU, PL.
23 EE, IE, NL, SK.
24 CZ, DE, ES, FR, PT.
25 AT, BE, BG, CY, FI, HR, HU, IE, IT, LT, SE, SI.
26 CZ, EL, ES, FR, PT.
27 Člen 66IA zakona št. 4939/2022.
28 CZ, DE, EE, IT, LU, NL, PT, SK.
29 Nidos, https://www.nidos.nl/, dostop 3. oktobra 2025.

imenovanje.[30] Za zakonite skrbnike ali osebe, ki jim je otrok zaupan v varstvo, se lahko imenujejo tudi spremljajoče odrasle osebe. Ker ob vstopu niso bile zakoniti skrbniki, to ne spremeni otrokovega statusa »brez spremstva«.

V Luksemburgu se vedno posvetujejo s sodnikom za družinske zadeve, kadar otroka spremlja družinski član, ki ni njegov oče ali mati, da se ugotovi, ali ga je treba šteti za mladoletnika brez spremstva ali za mladoletnika s spremstvom. Če se šteje za otroka s spremstvom, sodnik za družinske zadeve spremljajočo odraslo osebo ob upoštevanju največje koristi otroka imenuje za skrbnika, ta pa opravlja tako vlogo osebe, ki skrbi za otroka, kot vlogo njegovega zastopnika.

Na Slovaškem se lahko mladoletnik na podlagi sodne presoje posameznega primera zaupa v osebno skrb sorodniku ali drugi fizični osebi, s katero ima tesen odnos in ki se imenuje za skrbnika. Ta oseba lahko že prebiva v državi ali pa je spremljajoča odrasla oseba, ki v državo vstopi z ločenim otrokom. Podobno se lahko na Češkem odrasla oseba, ki spremlja otroka ob vstopu v državo (zlasti sorodnik, tudi če ni bližnji), uradno prizna kot skrbnik.

3.3. Določbe o vlogi spremljajočih odraslih oseb kot zastopnikov

Osemnajst držav,[31] vključno s tremi, ki posebej urejajo položaj ločenih otrok,[32] je navedlo, da njihova zakonodaja dejansko omogoča, da se spremljajoče odrasle osebe uradno priznajo kot zastopniki ločenega otroka, ki ga spremljajo. Od teh je 17 držav[33] poročalo, da nacionalna zakonodaja spremljajočim odraslim osebam omogoča, da zaprosijo za formalno skrbništvo (ali so neposredno imenovane za skrbnike), ki vključuje široka pravna pooblastila v zvezi z otrokom[34] (glej tudi poglavje 3.2.2.), ali za začasno skrbništvo oziroma zastopanje, na primer za podporo mladoletniku v azilnem postopku.

Na Poljskem se lahko spremljajoče odrasle osebe imenujejo za skrbnike ločenih otrok posebej za azilni postopek, če so poslovno sposobne ustrezno opravljati te naloge. V Franciji se zastopanje mladoletnikov brez spremstva, vključno z ločenimi otroki, praviloma zagotovi s sistemom skrbništva, prenosom starševske skrbi ali začasnim ukrepom vzgojne pomoči (glej tudi poglavje 3.2.1.). Oseba, na katero je prenesena starševska skrb, se lahko šteje za zastopnika ločenega otroka v zvezi z njegovo prošnjo za azil le, če je prenos starševske skrbi popoln ali če delni prenos izrecno vključuje pomoč mladoletniku in njegovo zastopanje v upravnih in sodnih postopkih v zvezi z njegovo prošnjo za azil.

Okvirček 2: Ovire za zastopanje na Hrvaškem in v Grčiji

Na Hrvaškem lahko Hrvaški zavod za socialno delo zaradi varstva določenih premoženjskih in osebnih pravic ter koristi otroka spremljajočo odraslo osebo načeloma imenuje za posebnega skrbnika otroka. Posebni skrbnik lahko otroka zastopa v pravnih postopkih, vendar le v tistih, za katere je bil izrecno imenovan. Ker pa morajo skrbniki izpolnjevati pogoje iz družinskega zakona Republike Hrvaške, spremljajoča odrasla oseba te pogoje izpolni izjemno redko.[35] V večini primerov se posebni skrbnik za ločene otroke izbere med strokovnimi delavci Hrvaškega zavoda za socialno delo.

V Grčiji je zastopanje (tudi v azilnih postopkih) ena od treh glavnih nalog, ki so praviloma zaupane skrbnikom mladoletnikov brez spremstva; drugi dve sta skrb za otroka in pomoč pri premoženjskih zadevah. Čeprav lahko spremljajoče odrasle osebe zaprosijo za skrbništvo, pogosto ne morejo izpolniti zahtev glede ustreznih življenjskih razmer, ki jih za takšno imenovanje postavlja sodišče. Zato se spremljajočim odraslim osebam v praksi večinoma zaupa le vsakodnevna skrb za ločene otroke, v pravnih postopkih pa jih ne smejo zastopati.

Na Slovaškem je oseba, ki ji je zaupana skrb za mladoletnika (glej poglavje 3.2.2.), tudi njegov zastopnik. Zato lahko v njegovem imenu vloži prošnjo za azil (tj. podpiše pisno izjavo), je prisotna med postopkom, predloži dokaze in izjave, dostopa do dokumentov postopka (vključno s končno odločbo) ter ob negativni odločbi vloži pritožbo. V Italiji skrbnik poleg odgovornosti za skrb za mladoletnika brez spremstva tega zastopa pri vseh civilnopravnih dejanjih in upravlja njegovo premoženje, odgovoren pa je tudi za to, da lahko mladoletnik brez diskriminacije uveljavlja svoje pravice.[36]

30 Glej člene 1773, 1774, 1779 in 1789 nemškega civilnega zakonika.
31 AT, BE, CZ, DE, EL, ES, EE, FR, HR, IT, LT, LV (pod določenimi pogoji), LU, NL, PL, PT, SE, SK.
32 EL, ES, FR.
33 AT, BE, CZ, DE, EE, EL, FR (poleg drugih možnosti), HR, IT, LT (začasno), LU, LV, NL, PL (začasno), PT, SE, SK.
34 Po opredelitvi Agencije Evropske unije za temeljne pravice (FRA) je »skrbnik neodvisna oseba, ki varuje največjo korist in splošno dobrobit otroka ter v ta namen po potrebi dopolnjuje otrokovo omejeno poslovno sposobnost, tako kot to počnejo starši«. Več informacij: Agencija Evropske unije za temeljne pravice (FRA), Poročilo o sistemih skrbništva za otroke, prikrajšane za starševsko skrb, v Evropski uniji, oktober 2015, https://fra.europa.eu/en/publication/2015/guardianship-systems-children-deprived-parental-care-european-union, dostop 6. oktobra 2025.
35 Za imenovanje za posebnega skrbnika mora biti oseba poslovno sposobna, ne sme ji biti predhodno odvzeta pravica do starševske skrbi, njeni interesi ne smejo biti v nasprotju s koristmi otroka, glede na njeno vedenje, lastnosti in odnos z otrokom pa mora biti mogoče pričakovati, da bo naloge posebnega skrbnika ustrezno opravljala.
36 357. člen civilnega zakonika.

Okvirček 3: Skrbništvo v Belgiji

V Belgiji nacionalna zakonodaja razlikuje med civilnopravnim skrbništvom, ki ga ureja civilni zakonik in velja za vse mladoletnike v Belgiji, ter posebnim skrbništvom za mladoletnike brez spremstva ob njihovem prihodu, ki ga ureja programski zakon z dne 24. 12. 2002. Obe obliki imenovani osebi nalagata pravno odgovornost, vendar je le skrbnik pri drugi obliki, ki ga imenuje služba za skrbništvo, med drugim odgovoren za podporo in pomoč mladoletniku v azilnem postopku ali postopku regularizacije. Druga pomembna razlika je, da mladoletnik brez spremstva ne sme prebivati na istem naslovu kot njegov imenovani skrbnik, medtem ko je to pri civilnopravnem skrbniku mogoče. Spremljajoča odrasla oseba ne more zaprositi za vlogo imenovanega skrbnika in zastopati ločenega otroka v azilnem postopku. Ko pa ločeni otrok pridobi dovoljenje za prebivanje v Belgiji, lahko spremljajoča odrasla oseba mirovnega sodnika zaprosi, da jo prizna kot mladoletnikovega civilnopravnega skrbnika. S tem pridobi pravico do njegovega zastopanja in skupnega bivanja. Mirovni sodnik nato preveri, ali otrokovi starši trajno ne morejo izvajati starševske skrbi. Če je tako, lahko spremljajočo odraslo osebo imenuje za civilnopravnega skrbnika, če je pripravljena prevzeti to vlogo in razume njene posledice.

Švedska je navedla, da noben nacionalni zakon spremljajoče odrasle osebe samodejno ne priznava kot zastopnika (skrbnika) ločenega otroka. Izjeme pa so mogoče, kadar so v največjo korist otroka, je oseba ocenjena kot primerna in ni nasprotja interesov. To presojo opravita občina in glavni skrbnik (Överförmyndaren), ne švedska agencija za migracije. Latvijski civilni zakon izrecno izključuje imenovanje skrbnikov s tujim državljanstvom, razen kadar skrbništvo preide na najbližjega sorodnika ali na osebo, ki je član istega gospodinjstva kot mladoletnik.

V šestih državah[37] nacionalna zakonodaja formalno ne omogoča, da se spremljajoče odrasle osebe imenujejo za zastopnike oziroma skrbnike. V Bolgariji lahko mladoletnika brez spremstva (vključno z ločenim otrokom), ki zaprosi za mednarodno zaščito, zastopa le odvetnik, vpisan pri nacionalnem uradu za pravno pomoč, ki ga določi predsednik urada ali pooblaščeni uradnik. Ciper je prav tako navedel, da njegova zakonodaja omogoča le zastopanje s strani države.[38] Na Irskem, kadar otrok pride v spremstvu odraslega družinskega člana, na primer starejšega brata ali sestre, ki mu nudi podporo, urad za mednarodno zaščito (IPO) najprej oceni njuno razmerje. Če ugotovi, da je za otroka ustrezno poskrbljeno, lahko starejši brat ali sestra v njegovem imenu vloži prošnjo za azil in v celotnem postopku zastopa njegovo največjo korist. Kadar otroka spremlja odrasla oseba, ki ni družinski član, IPO vedno opravi dodatna preverjanja, da ugotovi pristnost odnosa. Če IPO zaradi dvoma o pristnosti odnosa oceni, da obstaja tveganje za varnost otroka, zadevo preda agenciji Tusla (irska agencija za otroke in družino). Vendar ti postopki ne temeljijo na zakonskih določbah in z njimi niso urejeni, temveč so v praksi dovoljeni le na podlagi presoje posameznega primera.

3.4. Ad hoc, praktične ali neformalne ureditve

Petnajst držav članic EMN[39] je opisalo uporabo ad hoc in neformalnih ureditev, s katerimi zagotavljajo, da lahko ločeni otroci in spremljajoče odrasle osebe med azilnim postopkom ohranjajo tesen odnos. Štiri države članice EMN[40] so poročale, da takšnih praktičnih ureditev nimajo.

V Avstriji so prosilci za mednarodno zaščito med postopkom dopustitve prošnje v obravnavo običajno nastanjeni v zveznih sprejemnih centrih. V praksi lahko okrajni upravni organ v Badnu spremljajočim odraslim osebam izda t. i. »pooblastila za skrb« za ločene otroke, nastanjene v zveznem sprejemnem centru v Traiskirchnu. Vendar ta pooblastila niso pravno zavezujoča in ne vzpostavljajo nobene oblike zastopanja otroka.

Belgijski sistem poleg zastopanja ponuja več možnosti: skupno namestitev mladoletnika brez spremstva in spremljajoče odrasle osebe v isto družinsko okolje, kjer odrasla oseba ločenemu otroku nudi podporo; namestitev v isti sprejemni objekt, vendar v različne enote, ali v bližnje objekte; če spremljajoča odrasla oseba prebiva na zasebnem naslovu, pa namestitev mladoletnika na njen naslov. V zadnjem primeru je spremljajoča odrasla oseba lahko priznana tudi kot rejnik.

Na Cipru lahko službe socialnega varstva (SWS) mladoletnika in spremljajočo odraslo osebo namestijo v isti sprejemni objekt ali za ohranjanje njune vezi uporabijo postopke rejništva oziroma oblike delno samostojnega bivanja, pri čemer pravna odgovornost še vedno ostane pri SWS. Hrvaška omogoča, da so ločeni otroci, starejši od 16 let, nastanjeni v istem sprejemnem centru kot spremljajoča odrasla oseba.

V Španiji se lahko ločeni otrok in spremljajoča odrasla oseba obravnavata kot družinska enota. Ta ostane v humanitarnem sprejemnem centru za prosilce za mednarodno zaščito, kjer je nastanjena, če so organi ugotovili njuno navezanost, upravljavec centra ni podal negativnega poročila in v razgovorih z odraslo osebo oziroma otrokom niso bila ugotovljena posebna tveganja. Na Kanarskih otokih služba za varstvo otrok pri regionalni vladi trenutno običajno z upravno odločbo dovoli, da otrok ostane z odraslo osebo, če je nastanitveni objekt, v katerem sta nameščena, seznanjen z okoliščinami. Podobna ureditev obstaja v Sloveniji, kjer se lahko mladoletnim prosilcem za azil dovoli nastanitev s spremljajočimi odraslimi osebami, če je med drugim odnos obstajal že pred prihodom v Slovenijo in ga je mogoče izkazati. Pravna pooblastila pa ostanejo pri zakonitem zastopniku, ki ga imenuje država.

37 BG, CY, FI, HU, IE, SI.
38 CY, HR.
39 AT, BE, BG (mešana ureditev), CY, DE, EE, ES, FI, HR, LT, LV, NL, PL, SE, SI.
40 CZ, HU, IT, PT.

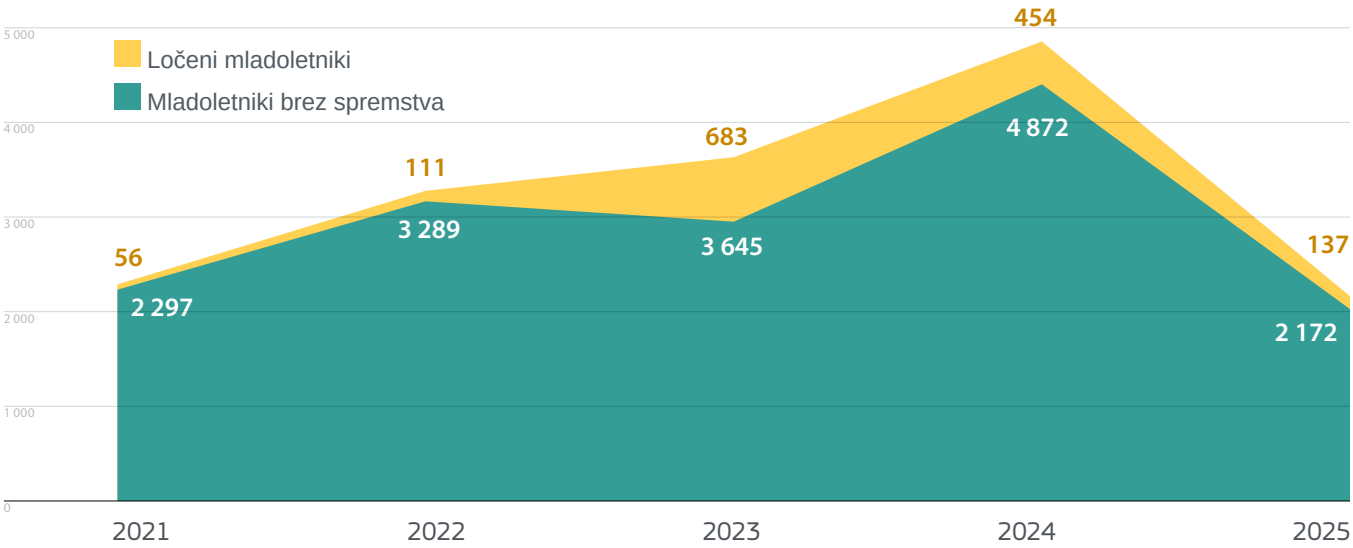
Na Poljskem se lahko v azilnih postopkih razgovor z mladoletnikom brez spremstva opravi v navzočnosti (spremljajoče) odrasle osebe, ki jo določi mladoletnik, če to ne ovira postopka. Odrasla oseba in mladoletnik se lahko namestita v isti sprejemni center ter sodelujeta pri istih izobraževalnih in integracijskih dejavnostih, če je to v največjo korist otroka.

Na Švedskem lahko socialne službe mladoletniku dovolijo bivanje s spremljajočo odraslo osebo, če se takšna ureditev šteje za varno. V tem primeru se lahko odrasla oseba določi kot izvajalec rejništva (familjehem), vendar nima pravnih pooblastil, ki še naprej pripadajo imenovanemu zakonitemu skrbniku (god man).

3.5. Statistični podatki o ločenih otrocih

Samo Grčija je navedla, da zbira oziroma ima posebne podatke o številu ločenih otrok, ki so v zadnjih petih letih prispeli na njeno ozemlje, da bi zaprosili za azil (glej sliko 1).

Slika 1. Število ločenih otrok in mladoletnikov brez spremstva, ki so prispeli v Grčijo, da bi zaprosili za azil, 2021-2025

Kategorija	Leto vložitve prošnje za azil				
	2021	2022	2023	2024	2025
Mladoletniki brez spremstva	2 241	3 178	2 962	4 418	2 035
Ločeni mladoletniki	56	111	683	454	137
Skupaj	2 297	3 289	3 645	4 872	2 172

Vse preostale države[41] so poročale, da teh podatkov ne zbirajo oziroma jih nimajo. Večina[42] jih je pojasnila, da zbirajo podatke o mladoletnikih brez spremstva, vendar ne razlikujejo med ločenimi otroki in drugimi kategorijami mladoletnikov brez spremstva. V Belgiji Fedasil (nacionalna agencija za azil) evidentira, ali mladoletnik brez spremstva prebiva pri družinskem članu, vendar to počne ročno v vsakem posameznem spisu, zato je težko ugotoviti skupno število.

41 AT, BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, PL, PT, SI, SE, SK.
42 BE, BG, CY, CZ, DE, EE, FR, HR, IE, IT, LT, LU, NL, PL, SE.

VEČ INFORMACIJ

Spletna stran EMN: http://ec.europa.eu/emn
Stran EMN na LinkedInu: https://www.linkedin.com/company/european-migration-network
Račun EMN na omrežju X: https://x.com/emnmigration
Kanal EMN na YouTubu: https://www.youtube.com/@EMNMigration

NACIONALNE KONTAKTNE TOČKE EMN

Avstrija www.emn.at/en/
Belgija www.emnbelgium.be/
Bolgarija www.emn-bg.com/
Hrvaška emn.gov.hr/
Ciper www.moi.gov.cy/moi/crmd/emnncpc.nsf/home/home?opendocument
Češka www.emncz.eu/
Estonija www.emn.ee/
Finska emn.fi/en/
Francija www.immigration.interieur.gouv.fr/Europe-et-International/Le-reseau-europeen-des-migrations-REM3/Le-reseau-europeen-des-migrations-REM2
Nemčija www.bamf.de/EN/Themen/EMN/emn-node.html
Grčija https://migration.gov.gr/emn/
Madžarska www.emnhungary.hu/en
Irska www.emn.ie/
Italija www.emnitalyncp.it/
Latvija www.emn.lv
Litva www.emn.lt/
Luksemburg emnluxembourg.uni.lu/
Malta emn.gov.mt/
Nizozemska www.emnnetherlands.nl/
Poljska www.gov.pl/web/european-migration-network
Portugalska rem.sef.pt/en/
Romunija www.mai.gov.ro/
Španija www.emnspain.gob.es/en/home
Slovaška www.emn.sk/en
Slovenija emnslovenia.si
Švedska www.emnsweden.se/
Norveška www.udi.no/en/statistics-and-analysis/european-migration-network---norway#
Gruzija migration.commission.ge/
Republika Moldavija bma.gov.md/en
Ukrajina dmsu.gov.ua/en-home.html
Črna gora www.gov.me/mup
Armenija migration.am/?lang=en
Srbija kirs.gov.rs/eng
Republika Severna Makedonija https://mvr.gov.mk/
Albanija